

Paris Anlaşması

"Pamuk Eller Cebe"

Elk. Müh. M. Salih Ertan
salih.ertan@emo.org.tr

Paris'te 30 Kasım-11 Aralık 2015 tarihleri arasında düzenlenen ve 1994 tarihli Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine taraf olan 195 ülkenin katıldığı 21. İklim Zirvesi'nde (COP21) mutlu sona nihayet ulaşıldı.

Toplantı bir gün uzadı. 12 Aralık günü düzenlenen son genel oturumda, Paris Anlaşması üzerinde oy birliğiyle uzlaşya varıldı. Dünya üzerindeki yaşamın bütünü için her geçen gün büyüyen bir tehlide dönüşen, Küresel ısınma ve buna bağlı iklim değişikliği olgusuyla küresel ölçekte mücadele yolunda, bu konuda yapılan ilk toplantıdan ancak 21 yıl sonra, umut verici bir adım atılmış oldu.

Paris Anlaşması hükümlerinin 2009 yılında Kopenhag'da düzenlenen 15. Taraflar Konferansı (COP15) sırasında onaylanması yönünde iyimser bir beklenti olmasına rağmen, uzlaşma sağlanamamıştı. BM'nin öncülüğünde 2009'dan bu yana farklı ülkelerde düzenlenmeye devam edilen taraflar toplantılarında ve bu toplantıları tamamlayan çok sayıda toplantılarda küçük ilerlemeler kaydedilmişti. Paris'te sağlanan uzlaşma aradan ge-

çen 6 yılın sonunda ancak "yumurta kapağına dayandıktan" sonrasında yani iklim değişikliği olgusunun ciddiyetinin küresel ölçekte kavrandıktan sonra ortaya çıkabilmiştir.

1980'li yılların sonunda bu yana uzmanlar tarafından, insan edimlerine bağlı olarak atmosfere salınan ve orada biriken başta karbondioksit (CO2) olmak üzere sera gazlarının (metan, azotoksit, azotmonoksit gibi..) küresel ısınmaya yol açtığına yönelik ifadeler artık bu kararlarla birlikte dünya kamuoyuna mal oldu.

Geçtiğimiz günlerde, dünya basını ve İnternet ortamında yer alan bir habere bakılırsa, ABD kökenli, dünyanın en büyük enerji şirketlerinden birisi, daha 1980'li yılların başında bu olgu hakkında bilgi sahibiydi. Haberlere göre şirket yönetimine bu konuda sunulmuş bulunan raporları görmezden gelerek, örtbas etti. Şirket mevcut etkinliklerine (petrol-doğalgaz) devam etti. Egemen kapitalist sistemin işleyişi gereği şirket faaliyetlerine aynı şekilde devam etti. Ne yazık ki kapitalist sistemin aklı böyle çalışıyor. Kazanç ve kar uğruna gezegenimiz üzerindeki yaşam dahi feda edilebiliyor! Tıpkı sigara üreticilerin yaptığı gibi enerji

şirketleri de iklim değişikliğine yol açtığını bile bile fosil kaynaklar ilişkin tutumlarını değiştirmediler.

Küresel ısınma olgusu, 19. Yüzyıl başında gerçekleşen Sanayi Devrimi ile başlıyor. O günlerden bu yana pazlanan kapitalist sistem, esas olarak bir kömür-petrol-doğal gaz uygarlığı sayılabilir. İnsanoğlunun dünya kaynaklarının hesapsızca tüketilmesine dayanan sistemik davranış ve yaşam tarzı; iklim değişikliği olgusunu yaşam için ölümcül bir tehlide dönüştürdü. 1980'li yılların sonlarında, küresel ısınmanın felaket boyutlarında sonuçlar doğurabileceği gerçeği yüz yüze geldik. İklim değişikliği ilk kez BM'nin 1989 yılında başlattığı girişimler sonunda, 1992 yılında Rio'da düzenlenen Dünya Zirvesi'nde etraflıca ele alınabildi. BM İklim Değişikliği Çerçeve Anlaşması (UNFCCC) bu zirvenin sonuç belgelerinden birisi oldu. Küresel ısınmaya yol açan sera gazı salınımlarının azaltılmasının ana hedef olarak benimsendiği esas belge niteliğinde olan UNFCCC, bugüne kadar aralarında Türkiye'nin de olduğu 196 ülke tarafından onaylandı. UNFCCC'yi onaylayan ülkeler, ilki 1995 yılında Berlin'de düzenlenen ve

her yıl bir başka ülkede yapılan taraflar konferanslarında bir araya gelerek, iklim değişikliğine karşı bütün ulusların işbirliğiyle ortak bir eylem planını formüle ederek, hayata geçirmeye çalışıyorlar. Bu ortak çabanın bir ürünü olarak, Kyoto'da 1997 yılında düzenlenen COP3'de ünlü Kyoto Protokolü kaleme alınarak, tarafların onayına sunulmuştu. Türkiye'nin ancak 178. ülke olarak 2009'da onayladığı Kyoto Protokolü'nde yaptırım içeren bağlayıcı hükümlerden çok "temenni" niteliğinde hükümler yer almaktadır.

Yenilenebilir Kaynakların Çağına Giriyoruz

Paris'te 12 Aralık 2015 günü 195 ülkenin oy birliği ile onaylanan ve Kyoto Protokolü'nün yerini alacak olan Paris Anlaşması'nın temel farkı ise yürürlüğe gireceği tarihten itibaren bir dizi ödül-ceza hükümleri içermesidir. Paris Anlaşması ile birlikte atmosfere CO2 salan ülkeler maddi cezalara muhatap olurken, salımlarını azaltan ve hatta atmosferden CO2 emen ülkeler ödüllendirilecektir. Paris Anlaşması ile aralarında Türkiye'nin de olduğu geleneksel fosil yakıtlarını tüketmeye devam etme eğilimi gösteren ülkeler iki defa düşünmek zorunda kalacak-

tır. Paris Anlaşması, "Düşük Karbon Ekonomisi"ne geçiş nitelediğindeki salımların azaltılması hedefleri geleceğin enerji politikalarının önceliği haline getirecektir. Enerji strateji ve politikalarının belirlenmesinde, 20 yıl önceye kadar neredeyse hiç hesaba katılmayan bir değişken, başat öneme sahip hale gelecek. Paris Anlaşması ile şekillenecek bu yeni dönemde yeni yaklaşımlara gereksinim olduğu ortadadır. Önümüzdeki bu yeni dönemde, yenilenebilir enerji kaynaklarının yükselişine hep birlikte tanık olacağız.

İklim değişikliğine ilişkin Paris anlaşması boyutlarında bağlayıcı bir uzlaşmaya varmanın 20 yılı bulmasının temel nedeni fosil yakıtlarına dayalı iş yapan küresel şirketlerin oluşturduğu çok güçlü lobidir. Bir çok farklı nedenin yanında bu lobinin etkinliği ciddi bir ayak bağı oluşturduğuna ilişkin ciddi bir kanaat bulunmaktadır. Tartışma süreci boyunca başta ABD olmak üzere sanayileşmiş kimi ülkeler çekinceler öne sürerek, sanayi bacalarını uluslararası denetime açmaktan kaçındı. Akıl karmaşası yaşayan bilim çevreleri bile lobilerin etkisiyle uzun süre iklim değişikliği olgusunun gerçekliğine ilişkin ikircikli bir tutum aldı. Sanayileşme sürecindeki Çin gibi

buluşturmak için ciddi bir mesai harcadığına şahit olduk.

Her geçen gün büyüyen küresel tehdit, hemen tüm ülkelerde duyarlı kesimleri harekete geçirerek, karar verici yönetimler üzerinde etkili bir baskı oluşturdu. Tehdidin küresel boyutta oluşuna koşut olarak, küresel bir eylem birliğinin zorunlu olduğu bilinci yaygınlaştı ve pekişti.

İklim değişikliği, volkan patlaması veya deprem gibi kısa bir süre içinde sonuçları ortaya çıkan bir felaket değildir. Kısa bir zaman aralığında ve yerel ölçekte ortaya çıkan tehditleri kolayca algılayabilen insanoğlu; bunlara kıyasla çok daha uzun bir zaman dilimi içerisinde ve küresel ölçekte meydana gelen, çok daha yıkıcı etkilere sahip bir tehlikeyi kavramakta zorluk yaşadı.

Zahmetli ve gelgitlerle dolu bir yolculuğun ardından, Paris Anlaşması imzalandı. Ancak, bu sadece bir adımdır. Bugüne kadarkinden daha uzun bir yolculuğun daha ilk adımı atıldı. Anlaşma ve bunu tamamlayan belgeler hayata geçtiği ölçüde insanoğlunun yaşam tarzı köklü değişimlere uğrayacaktır.

Enerji sektörünün, Paris Anlaşması ile birlikte artık yeni doğruları vardır. Başta enerji olmak üzere bütün sanayi sektörlerinde, "Düşük Karbon Ekonomisine" geçmek yönünde büyük dönüşümler gerçekleştirilmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Söz konusu sorunlar yumağını yaratan yapıların, çözümün anahtarı olup olamayacağına ilişkin ciddi sorular yanıt bekliyor. Bu sorulara yanıt bulmak uzun, bir tartışmayı gerektiriyor ama verilecek en kısa yanıt şöyle olabilir:

"Yeni Bir Dünyayı Kurmak Zorundayız".

Bu yapılmazsa ne olur? Abartısız olarak: "Ya Yaşam, Ya da Ölüm!"

neredeyse her hafta ağırlıklı olarak kömüre dayalı termik santral devreye alan enerji açlığı içindeki ülkelerin öncelikleri ise çok farklı boyutlardaydı. Farklı kaygıları olan bu ülkeleri bir çerçevede uzlaştırmak ciddi bir sorun haline geldi. Pasifik'de yer alan Vanuatu gibi küçük bir ada devleti ile G8 ülkelerinin önceliklerini tek bir plan etrafından